

ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

***Боровик Т.В., к.е.н., доцент, Даниленко В.І., к.е.н., доцент,
Полтавська держана аграрна академія***

Глобалізація світової економіки, збільшення міжнародної конкуренції призвели до зростання популярності нової виробничої інноваційної моделі, в рамках якої всі учасники виробництва прагнуть об'єднатися в кластери. Кластерний розвиток як фактор збільшення національної і регіональної конкурентоспроможності є характерною ознакою сучасної інноваційної економіки.

Для України це питання особливо актуальне. Державі з повністю централізованим у минулому господарством необхідно шукати шляхи його перебудови, щоб мати змогу гідно конкурувати на світовому ринку, де держави з ринковою економікою посідають провідне місце. Але сьогодні вона знаходиться в умовах, коли окрім надії на західну допомогу чи інвестиції, їй необхідно максимально використовувати наявні власні ресурси, щоб мати незалежну економіку і високий рівень якості власної продукції.

Кластер в економічній літературі визначається як індустріальний комплекс, що сформувався на основі територіальної концентрації мереж спеціалізованих постачальників, основних виробників і споживачів, що пов'язані технологічним ланцюгом.

В Європі за рівнем кластеризації особливо виділяються Італія і країни Балтійського регіону. У Норвегії уряд стимулює співпрацю між підприємствами в кластері «морське господарство». Економіка Фінляндії повністю кластеризована (в ній виділено 9 кластерів). В Данії функціонує 29 кластерів, в яких беруть участь 40 % усіх підприємств країни, які забезпечують 60 % експорту [3].

Основними перевагами кластерної моделі організації діяльності підприємств є: підвищення економічної ефективності і конкурентоспроможності спільної діяльності об'єднаних у кластер підприємств порівняно з відокремленою діяльністю; зменшення собівартості виробленої продукції за рахунок спільного використання ресурсів та інфраструктури, розширення кола конкуруючих між собою постачальників та споживачів продукції, розвитку

кооперування, договірної спеціалізації; стимулювання інноваційного розвитку, розширення доступу до інновації шляхом збільшення міжфірмових потоків ідей та інформації; покращення інвестиційної привабливості регіонів; налагодження зв'язків між державними і бізнесовими колами при розв'язанні економічних проблем регіонів.

Що стосується України, то процес впровадження кластерної моделі організації господарської діяльності знаходиться у стадії становлення. Не дивлячись на здійснення ряду заходів, спрямованих на підвищення конкурентоздатності окремих секторів економіки України та її регіонів на базі кластерної моделі, кількість діючих кластерів в Україні залишається незначною.

Основою створення кластерів є економічні зв'язки, що базуються на довгострокових контрактах і здійснюються шляхом вертикальних і горизонтальних взаємодій між різними бізнес-суб'єктами та їх постійної (або довготривалої) взаємозалежності, як правило, взаємовигідної, обумовленої принципом синергізму (тобто діючи разом).

Враховуючи те, що в основу утворення кластерного типу покладено міжгалузевий принцип та зв'язки між підприємствами і організаціями, це дає можливість: ефективніше розвиватися виробництву; зменшувати ризики при сумісній діяльності, а при їх виникненні – розподіляти між усіма членами кластера; ширшого доступу до зовнішніх ринків збуту продукції; зменшувати транзакційні витрати, проводити підготовку і перепідготовку спеціалістів, проводити науково-дослідні роботи, звести до мінімуму внутрішньокластерну конкуренцію.

Однією з основних особливостей організації виробництва по типу кластера є те, що основна частка прибутку від реалізації продукції залишається не у виробників кінцевої продукції, а відповідно до кластерного механізму взаємовідносин кожен із учасників одержує прибуток, що еквівалентний його витратам. Також особливістю кластерів є й те, що механізм їхнього формування і функціонування дає можливість мати синергетичний ефект. Він досягається за рахунок об'єднання ресурсів (матеріальних, фінансових, інноваційних, інформаційних тощо), зменшення транзакційних витрат, сумісний вихід на ринки з виробленою продукцією, врегулювання інтересів учасників такого утворення, формування ефективної системи самоорганізації та самоуправління.

Але, незважаючи на зростання інтересу до кластерів і ефективний досвід їх впровадження в зарубіжних країнах, кількість кластерів в Україні збільшується досить повільно. Це пояснюється такими факторами: недосконалість нормативно-законодавчої бази по створенню і діяльності кластерів; відсутність досвіду і достатнього інформаційного забезпечення по створенню і функціонуванню кластерів; низьке сприйняття підприємствами інновацій; недостатня зацікавленість малих та середніх підприємств об'єднуватись у великі виробничі системи; відсутність інвесторів у зв'язку з інвестиційною непривабливістю регіонів; відсутність державної фінансової підтримки кластерних утворень.

Література.

1. Бакум В.В. Методологія розробки агропромислових кластерних утворень регіону / В. В. Бакум // Економіка АПК. – 2009. – № 4. – С. 38–45.
2. Бакум В.В. Самоорганізація в агропромислових регіональних кластерах / В. В. Бакум // Економіка АПК. – 2009. – № 1. – С. 21–28.
3. Войнаренко М. Концепція кластерів – шлях до відродження виробництва на регіональному рівні / М. Войнаренко // Економіст. – 2000. – № 1. – С. 29-33.
4. Семенов Г., Богма О. Кластери підприємств як передумова активізації розвитку регіональної економіки / Г. Семенов, О. Богма // Економіка та держава. – 2006. – № 4. – С.11-13.

ПРОЕКТУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО МОДУЛЯ, СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО НА ВИРОБНИЦТВІ МОЛОКА

***Вознюк Л.А., студентка*,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка***

Сучасний стан аграрного сектора економіки України характеризується глибокою затяжною системною кризою, яка охопила економіку і соціальну сферу села. В наукових, політичних колах і в суспільстві тривають дискусії щодо впливу ринкових

* Науковий керівник – Турченко М.М., к.е.н., професор